

RAUDUPIETE – MĀTE R.Blaumanis "Raudupiete"

1. uzdevums. Noklausies I.Kārklīņas skaņdarbu.

(https://www.youtube.com/watch?v=NFUdav5_Pe0) Uzraksti, kādas ir tavas šī brīža emocijas!

---

2. uzdevums. Atceries latviešu tautasdziesmas! Tautasdziesmās sievietē – māte ir labsirdīga, gādīga. Ar ko sievietē – māte tautasdziesmās tiek salīdzināta? Ierosmei dažas tautasdziesmas.

Bij' man gara tā dieniņa,
Kad saulīti neredzēju;
Vēl gaŗāka tā dieniņa,
Kad māmiņas neredzēju.

345 [Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē].

Saulīt' silta, saulīt' spoža,
Nav tik mīļa kā māmiņa;
Saulītē sildījos,
Pie māmiņas remdējos.

2291 [Sasmakas novadā (Ārlavas pag. TI)].

Saulīt', mana māmuļīte,
Abas vienu labumiņu:
Saulīt' mana sildītāja,
Māmiņ' mana žēlotāja.

224 [Kabilē (Kld)].

. Mīl saulīte, mīl māmiņa,
Abas divas mīlēt mīl:
Saulītē sildījos,
Ar māmiņu runājos.

1311 [Apē (Vlk)].

http://latviandainas.lib.virginia.edu/tei.latv02.xml?lang=eng&div_id=latv02_s1ss1c

3. uzdevums. Izlasi R.Blaumaņa noveles "Raudupiete" 1. fragmentu!

4. uzdevums. Raksturo Raudupieti – māti! Kāda ir viņas attieksme pret bērnu? Kas par to liecina?

Izraksti no 1. fragmenta frāzes vai teikumus!

---

5. uzdevums. Izveido vārdam *rātns* pēc iespējas vairāk sinonīmu!

---

6. uzdevums. Lasi R.Blaumaņa noveles "Raudupiete" 2. fragmentu! Kā ir mainījusies Raudupietes attieksme pret Matīsiņu? Kas par to liecina?

Darba lapas autors: Silvija Romāņenkova, Ilūkstes 1. vidusskola. Darba lapa: 11. klasei;
Darba lapas nosaukums: "Raudupiete – māte. Rūdolfa Blaumaņa novelē "Raudupiete"".

7. uzdevums. Kādi jautājumi plosa Raudupietes sirdi? Ko tu uz tiem atbildētu?

---

8. uzdevums. Izraksti no teksta 2.daļas izceltos vārdus! Nosaki vārdšķiru, vārda formu!
(saruna par lokāmās darāmās kārtas pagātnes divdabja sieviešu dzimtes formu)

---

9. uzdevums. Izlasi teksta 3.daļu! Raksturo Raudupietes rīcību! Vai var Raudupietes rīcību attaisnot ar viņas pašas domās teikto: "... lai Dievs dara ko darīdams."

---

10. uzdevums. Runājot puķu valodā, čaklās, labestīgās sievietes tēls asociējas ar pļavu ziediem; spēcīgās – ar magones ziedu. Ar kādu ziedu/augu varētu asociēt Raudupieti? Kāpēc?

R. Blaumanis novele "Raudupiete" darba lapas teksts

Tēma: Raudupiete – māte

11

Raudupiete pārlaiž acis pār istabu. Kur Matīsiņš? Lellis vien ir pie ieres zemē, paša nav. Ērnotas domas viņai piepeši iešaujas galvā: ja Matīsiņam būtu notikuse kāda nelaime, kamēr viņas nebija mājā!... Viņa ieiet otrā istabā, paskatās Matīsiņa gultiņā. Ar lakatu apsedzies, bērns tanī aizmidzis guļ. Ģimītis ir gaismai piegriezts, un Raudupiete redz, cik izdilis un cik bāls tas ir. Bet šoreiz bērna izskats Raudupietes nemaz nesakustina, kā tas citkārt mēdza notikt, nē, šis uzskats vēl pavairo rūgtumu viņas sirdī. Viņa novērš acis no bērna, noņem zīda lakatu no galvas un ieliek to skapī. Skapja durvis iežverkstas, un Matīsiņš pamostas. Viņš uzceļas gultiņā sēdu, trin ar rokām acis un saka: «Vai tu jau mājā, memmiņ? Redz, cik es biju rātns, memmiņ: es gulēju.» «Vai tu man arī atnesi kukuli?» bērns prasa. Raudupiete atvelk atvilktni, kas zem skapja apakšējā plaukta atrodas, un izņem no tās graudiņu cukura. «Še kukulis,» viņa saka un iesviež, turpat pie skapja stāvēdama, bērnam cukura graudiņu klēpī. Tad viņa aizslēdz skapi un iziet otrā istabā pārgērbties. Nākošā naktī Raudupieti māc nelabi murgi. Beidzot tie pārvēršas dīvainā sapnī. Raudupiete stāv savā istabā, kura izkaisīta kapātām skujām un izspraudīta eglu zariem. Istabas vidū ir zārciņš, un zārciņā guļ bērns ar bālu, izdilušu ģimīti. Bet pie loga - tai pašā vietā, kur viņš toreiz sēdēja, kad tas reizē ar viņas aizstāviem bija Raudupēs, - pie loga sēd Kārlis, smīn un māj Raudupietei ar roku. Un, priekā iekliegdamās, sieva dodas viņa rokās, apkampj skaisto puisi, un šis viņu skūpst ar karstu muti. Te Matīsiņš zārkā sāk kunkstēt un raudāt, Kārlis satrūkstas un atgrūž Raudupieti no sevis nost. Raudupiete krīt, krīt uz bērna zārka un - uzmostas... Matīsiņš raud un sauc pēc mātes.

Kas ir?» māte dusmīgi jautā. Nu viņai tas bērns i sapnī vairs neļaus satīkties ar Kārli. «Ko tu gribi?» «Dzert!» bērns lūdzas ar sausu mēli. «Dzersi rītā,» māte atsaka pretī, «guli tagad un nečiksti vairs.» Matīsiņš apklus. Tikai miegā viņš šad un tad sāpīgi ievaidas. Bet māte tā nedzird, viņa atkal sapņo.

***

2.1

Četras nedēļas pagājušas. Raudupēs pa visu šo laiku nekas sevišķs nav noticis; tikai Raudupietes izturēšanās pret Matīsiņu manāmi **pārgrozījies**. Māte pret savu bērnu **klusē** l a i p n ā k a. Senāk viņa to šad un tad sabāra vai viņam pasacīja kādu dusmīgu vārdu, tagad Matīsiņš ļauna vārda no Raudupietes mutes vairs nedabū dzirdēt, senāk viņa

Matīsiņam šo aizliedza un to aizliedza, tagad bērns var darīt, ko grib. Tas ar uguni var kavēties kā ar puķīti; tas stundām var sēdēt pie akas un tanī mest mazus sprungulīšus vai tur citu ko darīt; viņš ar savām nestiprajām rokām var kāpelēt pa trepju trepēm, var līst aiz istabas smilšu dobē, kura jau reiz pa pusei **sabrukuse**, - Raudupiete visā tā neliekas ne redzot. «Ko nu tādām nabaga bērnam daudz var pieliegt, ko...» viņa saka, kad saime viņai pārmet, ka tā bērnu par daudz palaiž savā vaļā. «Žēl jau tādām vietā, nevietā stāties pretī. Diezgan esmu **izliegusēs** un **izbārusēs**, lai nu arī drusku padzīvo savā vaļā. Dievs jau tādus vārgulīšus cietāk apsargā nekā veselus...» Un patiesi, izliekas arī gluži tā, kā kad Dievs Matīsiņu it sevišķi apsargātu. Viņš izdara gandrīz visu to, ko vien savā bērna prātā iedomājas, un tomēr viņam nenotiek ne mazākā nelaime. Ir pat gluži tā, kā kad lielā brīvestība, kurā bērns tagad dzīvo, maģenīt paceltu viņa veselību. Viņa vaigi zaudē slimības bālumu, dažreiz tajos var manīt pat drusciņ sārtuma. Redzēdama Matīsiņa spēkus augam, māte viņam kādā dienā no žīda nopērk nazi. «Jādod taču puisēnam arī reiz nazis rokā, citādi kļūs vai par skroderi, vai... liels diezgan ir.» Un, kad bērns grib, lai nazi iztecina, tad māte to arī labu asu liek iztecināt... Tātad nu Matīsiņam atkal viens laika kavēklis vairāk! Raudupiete ir laba māte. Un tomēr bērns jo dienas jo mazāk Raudupieti var ieredzēt. Viņš bīstas no viņas. Var būt, ka viņš redzējis kādu no tiem nikniem mirkļiem, ar kuriem māte viņu pa reizei slepeni uzlūko, varbūt arī ne. Varbūt viņš arī tikai sajūt vien, cik pretdabiskas domas mātes sirdi loka un moka.

«...Vai caur šo kropli, Lai zaudēju savu laimi?» - tā Raudupiete domā. «Vai diezgan ilgi neesmu **smakuse** pie slima vīra sāniem un viņu **kopuse**, vai man visu mūžu par slimnieku kopēju būs jādzīvo? Nē, es to negribu. Kādēļ to lai daru? Vai esmu sliktāka par citām? Citas dzīvo vienā laimē un vienos priekos, un man i uz mūža otru galu nebūs tikt pie priekiem un laimes, nebūs baudīt mīlestību. Pirmo vīru nevarēju mīlēt. Kārli es mīlētu... Ak, es viņu ļoti mīlēju. Cik skaists viņš ir! Cik Liels, cik stiprs, cik vesels! Kādas viņam sarkanās lūpas, un šīs lūpas es varētu bučot, ja man tā bērna nebūtu... Ak tavu nelaimei! Kādēļ šis bērns nemirst! Viņš ir sev pašam un man par krustu! Kādēļ nāve man neatņem šī krusta!... Es viņu nokratīšu. Es vairs bez Kārļa nevaru dzīvot... Ja tas bērns drīzi nemirs, tad vēl notiks nelaime.. Zināms, vai tas var būt grēks? Nevienam kroplam nevajadzēja ļaut pasaulē dzīvot. Kam no tā atlec labums? Kam no tā atlec labums, ka Matīsiņš dzīvo? Nevienam, itin nevienam...» Šādas domas pamazām ir ieviesušās Raudupietes galvā un top arvien nesavaldāmākas. Dienās viņai Kārlis vien stāv prātā, naktīs viņa sapņo par to. Kad viņa ir baznīcā, tā neklausās sprediķī un nelūdz Dieva, bet skatās Kārlī, pie tam savu apkārtni pavisam aizmirdama. Viņa sāk drebēt aiz greizsirdības, kad viņš laipni runā ar kādu jaunu meitu, un nezina aiz prieka kā izturēties, kad tas viņu bildina. Gan sirdsapziņa viņu brīdina: «Tu tuvojies bezdibinam, kas tevi aprīs, ja neatmetīsi nelabās domas! Saņemies! Izpildi savu pienākumu! Tavs bērns ir vārgulis, jo vairāk tev tādēļ viņu būs mīlēt! To trūkumu, kas viņam

pasaulē jācieš, lūko apklāt ar mātes mīlestību... Un vai tu jel maz zini, vai tev ar Kārli būs laimīga dzīve? Vai briesmīgais nedarbs, par kuru tu domā, tev mūžīgi kā čūska nežņausgs sirdi? ... Atmet, atmet negantās domas, caur kurām tu nokļūsi galējā postā!»

Bet Raudupiete neklausās sava labā gara brīdinājumos, viņas domas tikai grozās ap to, kā atkratīties no ienīstā bērna, - un tā nelaiimes stunda tuvot tuvojas.

***

3.1

Saimniece paņēma kāšus, gribēdama skalošanai atnest ūdeni no akas. Aka atrodas ne visai tālu no istabas, gabaliņu aiz lopu kūts. Pusceļā, pie kūts, kur aku jau var redzēt, saimniece arī redz, ka Matīsiņš pie akas. Viņš tup uz laipas, kura akas malai sniedzas pāri, un kaut ko ar garu, vieglu grābekli no tās lūko izzvejot. Ir laikam kaut kas smags, raug, kā viņš sasperas. Nu viņš laimīgi ir izvilcis. Tas ir neliels, bumbai līdzīgs akmens, ar ko viņš labprāt mēdz kavēties. Bērns satver akmeni un grib to uzlikt uz laipas, bet glumais priekšmets viņam atkal izslīd no rokas, zēns ķer to - akas ūdens uzšļakst gaisā, un vājš bailu kliedziens atskan un izzūd. Sastinguse Raudupiete acumirkli paliek stāvam. Matīsiņa uz laipas vairs nava. Laipa pate peld ūdenī. Bērns iekritis akā... «Steidzies, steidzies, glāb savu bērnu!» Raudupietī skubina viņas labais gars. Un viņa skrien - skrien, ka spaiņi nokrīt no kāšiem, piesteidzas pie akas un redz, ka Matīsiņa galva atkal paceļas virs ūdens un ka viņa rokas nāves bailēs tvarsta laipu.

«Memmiņ!» bērns tikko saprotami var izgrūst, jo ūdens viņam smeļas mutē un velk viņu atkal dibenā. Viņš satver laipu ar mazajiem pirkstiem, vājās kājas ķepuro un lūko laipu dzīt malā. Un viņš no jauna izgrūž pāri nesaprotamu, tikko sadzirdamu balsienu. Te Raudupiete aplaiž acis visapkārt. «Vai kāds nenāk tur pa ceļu no lejas kalnā? Vai tur no meža puses ne? Neviens nenāk...» Nejauks spīdums iezibas Raudupietes acīs. Viņa norauj kāšus no pieciem, paceļ tos gaisā - - nē, viņa tos atkal nolaiž zemē... lai Dievs dara ko darīdams. Raudupietei Dievs iekrīt prātā, un šinī acumirkli Matīsiņš nogrimst akā. Bezdelīga izšaujas iz gaisa ziluma, sasit spārnus tuvu virs saimnieces galvas kopā, uzkliež skaļi: «Kviķvirī!» - un nozūd.

***

4.1

Raudupietes istaba izkaisīta ar kapātām skujām un izspraudīta ar egļu zariem. Istabas vidū stāv zārciņš, un zārciņā guļ bērns ar bālu, izdilušu ģimīti. Tik tāļu Raudupietes sapnis pilnīgi izdevies. Bet pie loga nesēd Kārlis un nemāj Raudupietei ar roku - Kārlis ir ar savu saimnieku aizbraucis uz Rīgu un pirk tur savam mīlulim koka zirdziņu, kamēr mājā priekš tā dzied bērnu dziesmas. Tikai pārbraucot viņš nelaiimes vēsti dabū zināt. Viņš tai gandrīz negrib ticēt un dodas uz Raudupēm, lai pašas mātes mute to apstiprinātu. Un, visu dzirdējis, ne visai jūtīgais puisis asaru nevar atturēt. Arī Raudupiete raud. Viņa pie tam izskatās tik neizsakāmi nelaimīga un nospiesta, ka Kārlis nevar nociesties, nenosēdies viņai līdzās, nesatvēris viņas roku un nemēģinājis viņu mierināt...